

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

Književnost in umetnost.

Odbor Socialne Matice je imel svojo tretjo sejo v predsedniških prostorih dne 30. marca t. l. v navzočnosti 6 odbornikov — 5 se jih je opravičilo. — Socialna Matica ima doslej 12 poverjeništev, nad 500 članov, 9 ustanovnikov ter bo izdala svoje publikacije koncem poletja 1913. K tej velevažni kulturni organizaciji bi morala pristopiti vsa inteligenca in v posebni mizi vseučiliško in srednješolsko dijaštvo kakor tudi preprosti sloji, ker je to prvo knjižno društvo na slovenskem jugu, ki hoče vršiti nalogo, širiti poljudne znanstvene spise vseh vrst. Člani imajo tudi ugodnosti pri naročanju »Vede« (popust 20 odst.). Glede drugih književnih izdaj pa bo odbor na številna vprašanja odgovoril v kratkem. Članarina znaša letnih 5 K, za učiteljstvo, dijaštvo in delavske sloje letne tri krone; ustanovnica 100 K; pravne osebe plačajo vsak prispevek dvojno. Pristopajte k temu velevažnemu književnemu prosvetnemu društvu! Denarni zavodi, občine, imovitejši zasebniki, podpirajte Socialno Matico in njeno velevažno delo z ustanovninami in pristopom!

Matica Slovenska bi potrebovala nekaj izvodov I. in II. zvezka svoje »Hrvaške knjižnice« (1906, 1907). Tistim, ki bi jih mogli odstopiti, bi Matica dala kako drugo knjigo v zameno.

Politiški pregled.

* Zasedanje Državnega zbora. Z Dunaja poročajo, da se državni zbor skliče 28. aprila ali pa 6. majnika, ker se vlada ozira na zasedanje deželnih zborov. Dne 15. aprila prične zborovati tudi tirolski deželni zbor. Samo deželni zbori v slovenskih pokrajinah — razen v Trstu ne zborujejo. — V poučenih krogih zatrjujejo, da državni zbor ne bo sklican, dokler trajajo homatije na Balkanu, ker hoče grof Stürgkh na željo grofa Berchtolda preprečiti, da bi se parlament dotaknil Berchtoldove zunanje politike in jo podvrget kakšni kritiki. Nemškonalna zveza in krščanski socialci so o tem informirani in soglašajo z nazorom vlade.

* Vojaški krogi so proti voditeljem avstrijske zunanje politike. »Danzers Armezeitung« piše o naši zunanji politiki: »Najbolj preprost človek bi rekel: Proti Srbiji in Crngorici sta mogoči dve možnosti: Ali jih izbrisemo iz zemljevidov in jih vzamemo, ali pa jih vzamemo v svoje varstvo in jih obsipamo s takimi dobrotami, da bi ostali za vse čase v gospodarskih in političnih interesih na nas navezani. Da se govoriti o obeh možnostih in obe poti bi nas dovedle do dobrega uspeha. Stori pa nismo ne enega ne drugega, ampak napravili najneumnejše, kar se je sploh dalo napraviti. Teh dežel nismo vzeli, pač smo nasprotno pripomogli k njih okrepitvi, istočasno smo si jih napravnili namesto za svoje prijatelje, za svoje najhujše in najbolj zagrizene sovražnike. Smešna demonstracija proti par vasem na črnogorski obali pomeni pa naravnost krono klavne politike slabosti in negotovosti. In sedaj naj pričakujemo blogoslova miru?»

* Avstroogrsko prebivalstvo po stanovih. Zadnje ljudsko štetje dokazuje, da v naši monarhiji še vedno prevladuje kmetijski stan; dve petini vsega prebivalstva se preživlja s kmetijstvom in gozdarstvom. V poljedelstvu, vrtnarstvu, ribarstvu in gozdarstvu je zaposlenih 30.100.000 oseb, v industriji pa 8.410.000; dalje: v trgovini, prometu in zavarovalništvu 3.316.000, v rudarstvu in fužinarstvu 742.500, stavbni obrti 940.000 in v domačem gospodarstvu 1.138.500 oseb. Uradnikov, učiteljev, duhovnikov in umirovljenec je 3.060.000, brez poklica 1.249.000 oseb.

* »Vojna med Avstrijo in Srbijo neizogibna.« »Reichspost« piše: »Belgrajski list »Balkan« napada vehementno Avstrijo, ker se postavlja za zaščitnico Albanije. Avstrija ji postavlja meje ne glede na to, ali se to strinja z vitalnimi interesi Srbije in Črne gore. Ali če je Evropa preslaba, da bi odvrnila Avstrijo ter ustavila njeno delo, storila pa to Srbija in Črna gora, ključ: Zadosti! Ne več dalje! Vojna med Avstrijo in Srbijo je neizogibna.«

* Voditelj čeških socialnih demokratov izvoljen v državni zbor. V okraju Kladno na Češkem je bil pri nadomestnih volitvah v državni zbor izvoljen dr. Fr. Soukup,

voditelj češko-slovenske socialne demokracije, z 8350 glasovi proti narodnemu socialistu, ki je dobil 994 glasov.

* Mir se kmalu sklene? Uradni »Mir« v Sofiji izraža upanje, da se mir med balkansko zvezo in Turčijo sklene v najkrajšem času. Glede meje sprejmejo balkanske države črto Midia-Enos, kakor hitro se določijo vsi kraji, ki bodo tvorili novo mejo. Zavezniki sprejmejo tudi glede na vojno odškodnino stališče velesil, če velesile izjavijo, da se bo finančna komisija, ki se snide v Parizu, bavila tudi s tem vprašanjem.

* Starosta hrvaških politikov, odvetnik Erazmo pl. Barčić, je preminul na Reki, star 83 let. Na Reki je bil Barčić duša narodnega gibanja. Barčić je bil topel zagovornik hrvaško-srbskega narodnega edinstva. V hrvaškem saboru je bil med najodličnejšimi opozicionalci.

* Velikanska slovenska manifestacija v Petrogradu se je vršila dne 7. t. m. Večtisočglava množica je nesla deske z napisi: »Skader Črnogori!« — »Sveti križ na Hagijo Sofijo!« Na grobovih Aleksandra II. in Aleksandra III. so položili krasne vence. Nad 10.000 manifestantov je aklamiralo velikega kneza Nikolajeviča.

* Katoliško propagando v Albaniji je podpirala Avstrija, kakor piše dober poznavalec Albanije Charles Wood, v poslednjih petdesetih letih. Propagandi je šlo na roke otvorjenje šol. Ko so prišli v Skader jezuiti sredi prejšnjega stoletja, je bila otvorena prva šola, ki jo je vzdrževala Avstrija. V istem času je postala Avstrija zaščitnica katoličanov v Albaniji. Italijanska propaganda je dosegla uspehe zlasti v Skadru, tam imajo Italijani poleg sirotišnice tri šole, za dečke, deklice in sirote. Italijanske šole so tudi v Valoni in Janjini.

Srednješolski vestnik.

** Srednje šole v Trstu. Izmed srednjih šol v Trstu prideta v poštev za nas predvsem državna gimnazija in realka. V minoletem šolskem letu 1911-12 je bilo število našega dijaštva sledeče: Na c. kr. državni gimnaziji 230 Slovencev, 19 Hrvatov, 3 Čehi; na c. kr. državni realki 53 Slovencev, 12 Hrvatov. Skupaj torej na obeh zavodih 323 Slovencev, 31 Hrvatov in 3 Čehi. Skupno Slovanov 357 proti 324 lanskega leta, 302 predlanskega leta in 261 leta 1908-09. In če bi se pravično zaznamovala narodnost tudi na občinskih srednjih šolah, bi se gotovo podvojilo to število dijakov.

** Podaljšanje službene dobe hrvaških profesorjev. Glasom zagrebških listov se v naučnem oddelku hrvaške deželne vlade pripravljala nov zakonski načrt o službovanju srednješolskih profesorjev. Bistvena izprememba v novem zakonu bo podaljšanje službene dobe na 35 let, s čemer naj bi se hrvaški profesorji izenačili z ogrskimi profesorji, oziroma z ostalimi javnimi uradniki na Hrvaškem. Za uradnike v skupnopravnih uradih na Hrvaškem je 35letna službena doba že uvedena, za avtonomne uradnike se v kratkem uvede. Dosedanjih plač srednješolskih profesorjev se zakonski načrt ne dotika. To je tudi na Hrvaškem postranska reč!

** Vojaške višje realke. Vojaške šole se reorganizirajo v vojaške višje realke. To se uvede v kratkem, in prvi letniki v kadetskimi šolah se sistemizirajo v letnike višje realke; za sedaj se reorganizira pet kadetskimi šol, med temi ona v Mariboru.

Učiteljski vestnik.

Naši izleti. Kakor vse srednje šole tako smo oblagodarjeni tudi slovenski učiteljski izleti izredno milostjo, da nam dovolijo naši predpostavljene vsako leto en dan (časih celo — poldrug dan), ki je namenjen izletom. Kdor je le nekoliko že pogledal preko domačega plotu, ve kako silne važnosti je za mladega človeka potovanje, da si tudi nekoliko ogleda solnčne in temne strani tujece, se seznani z njihovim življenjem in njihovimi razmerami in si tako razširi vsaj nekoliko duševno obzorje, ki mu ga ustvari okostnebeli, prepereli, nazadnjaški in policajski c. kr. avstrijski šolski sistem. Kakšni pa so ti naši izleti? Goriški učiteljski gredo v Ljubljano, marborski kam na Spodnje Štajersko, ljubljanski pa časih celo do — Trsta. Financirati morajo izlete seveda

sami, ne visoka železniška uprava nas osreči s polovično vožnjo. Vrednosti teh znamenitih izletov in potovanj ne bom popisaval, je prav očitno in ni potreba komentarja, pogledimo samo nekoliko drugam. Hrvaška vlada da vsako leto maturantom prav znatno podpora (časih po par tisočakov) in tako smo že večkrat zavidali zagrebške tovariše, kako so potovali po slovenski zemlji in si ogledovali vse naše važnejše kraje, od nas so šli pa seveda še dalje. — Pa ne samo Hrvatje, tudi bosenski učiteljski dobivajo velike podpore za svoja naučna potovanja. Lani so dobili baje okrog 4000 K in so prepotovali ves avstrijski jug. Tudi letos prirede n. pr. zadrski učiteljski-abiturienti veliko naučno potovanje pod vodstvom dveh profesorjev preko Trsta — Benetk — Ljubljane — Gradca — Dunaja — Budimpešte v Zagreb in nato zopet domov v Dalmacijo, a vse to z javno podporo. Nam slovenskim učiteljskim se zdi to kot nekaka pravljičica, če pomislimo, da moramo laziti od Poncija do Pilatuza, preden nam milostno dovolijo, da si ogledamo na lastne stroške kako vzorno mlekarno v okolici. Skrajni čas je, da se še stori tudi v tem oziru vsaj mal korak dalje, da bomo vsaj capljali za drugimi našimi tovariši. Ne pitajte nas samo s suho teorijo o kvaliteti gnoja in podobnim, dajte nam tudi nekoliko živega, istinitnega sveta in nekoliko vpogleda v faktično življenje, saj vsaj to menda ni proti kakim paragrafom. Prepričani smo, da bi gosp. profesorji v tem oziru lahko kaj dosegli, predvsem pa ravnateljstva sama. Če nas vzgajate za učitelje, tedaj nas res vzgajajte, a ne samo v — diletante! St.

Obrambni vestnik.

** Zopet bojkotna pesem. Premili naš prijatelj »Slovenec« je dne 3. t. m. v svoji 75. števi zopet intoniral staro bojkotno pesem proti Učiteljski tiskarni. Kaj se je zgodilo? Zveza gasilnih društev na Kranjskem — »Slovenec« jo imenuje liberalno — je razposlala na vsa gasilna društva okrožnice, v katerih — kakor pravi »Slovenec« dobesedno — »hujska skrito zoper deželni odbor in zoper podeljevanje podpor; na drugi strani pa napada novo gasilsko zvezo in one, ki pri njej delujejo.« — Mi te okrožnice nismo brali, torej tudi ne poznamo njene vsebine. Pa to je stvar gasilcev. Vemo le toliko, da so vrgli klerikalci celo v strogo nepolitiško in humanitarno gasilstvo seme razdora in da je tudi tu med prvimi zgažarji častihleplni Slomškar Lavtižar iz Šiške! Kjer so razprtije in razdori, temu mora biti na sramoto stanu brezvestni učitelj — Slomškar poleg! Sedaj pa vprašujete: »Kaj pa ima Učiteljska tiskarna z gasilstvom opraviti?« — Temu vprašanju odgovarja »Slovenec«, rekoč: »Tiskane so okrožnice v »Učiteljski tiskarni«. S tem je povedano vse!« — Potemtakem bi Učiteljska tiskarna ne smela izvrševati svoje tiskarske obrti, oziroma bi smela tiskati le to, kar bi ji milostno dovolili gospodje iz »Slovenčeve« redakcije! Mi pa pravimo, da sme naše podjetje sprejemati in izvrševati vsa dela, ki sodijo v njega stroko, in le veselo znamenje za naš zavod, ker ima naročnikov med vsemi sloji in družinami! Čim več jih bo, tem bolje za nas, pa naj se vsi klerikalci postavijo na klerikalne gasilske čelade! Zakaj rajši »Slovenec« ne prime tiste tiskarne, ki je tiskala znane pohujšljive rdeče bukvice ljubljanskega škofa? Zato ne, ker je te pohujšljive rdeče bukvice ljubljanskega škofa tiskala — Katoliška tiskarna!

Kranjske vesti.

—r— Skrb za otroke. »Zarja« piše: Pred leti je ljubljanska občina nastavila dva šolska zdravnikarja, ki imata nalogo preiskavati šolske otroke, da se v slučaju bolezni obvestijo starši. Za tiste čase je bil to napredek, Ali z enim korakom se ne izčrpa razvoj, in kolikor nam je mogoče opaziti, ni od tedaj nobenega napredka v tem oziru. Prebivalstvo narašča, šolski otroci in šole se množe, in s tem se množe tudi opraviški šolskih zdravnikov. Ker se ne morejo od nikogar zahtevati čudeži, jih tudi doktorja ne moreta delati. Če smo prav poučeni, se jima pa še tisto delo, ki bi ga rada izpolnjevala, ne olajšava. Tako smo n. pr. slišali — zdravnikarji bi o tem nemara

lahko več povedali — da so njih nasveti zaradi kopanja otrok in podobnih reči povsem brezuspešni. Ne glede na to pa bi bilo potrebno, da se skrb za zdravje otrok sploh razširi. Če zdravnik dožene in izreče da je otrok bolehen, je s tem prav malo doseženo, če se nihče ne pobriga, da bi se bolno dete res zdravilo. Starši se pa v mnogih slučajih ne morejo resno pobrigati za to, ker jih večina živi v takih gmotnih razmerah, da ne zmagajo izdatkov za zdravniško oskrbo in za zdravila. Namen, ki se zasleduje s šolskimi zdravniki, bi se le tedaj dosegel, če bi bolni otroci dobivali tudi potrebno zdravljenje. Seveda bi to nekaj veljalo, ali to bi bila investicija, ki se izplača. Otroci so za narod najdragocenejše blago, katero je treba ohraniti brez obzira na izdatke. S tem, da bi potrebni otroci dobivali zdravniško pomoč in zdravila, ne bi bil rešen ves problem, toda odpomoglo bi se vendar nekoliko. Občina bi morala smatrati za eno svojih najvažnejših nalog, da reši to vprašanje. Če skrbi za svoje otroke, skrbi za svojo bodočnost.

—r— Iz ljudskošolske službe. Namesto obolelega nadučitelja Josipa Jegliča je imenovana provizorična učiteljica v Naklem Marija Piškur za suplentinjo na ljudski šoli v Selcih. Za suplentinjo v Velikih Laščah je imenovana namesto obolele učiteljice Leopoldine Garbeisove učiteljica Eleonora Planinškova, za suplentinjo v Spodnji Idriji je imenovana namesto obolele Josipine Šušteršičeve bivša suplentinja Emilija Baeblerjeva in na mesto obolelega nadučitelja Franca Tratnika za suplentinjo na Črnem vrhu suplentinja Josipina Kobalova. Za provizorično učiteljico v Horjulu je imenovana provizorična učiteljica na Koroški Beli Olga Širčeva in za provizorično učiteljico na Viču pri Ljubljani volonterka Marta Maierjeva, za suplentinjo v Trzinu pa je imenovana namesto obolele učiteljice Josipine Simončičeve suplentinja Pavla Prefalkova.

Štajerske vesti.

—š— Štajerski deželni odbor je v seji dne 17. marca t. l. sklenil, kakor hitro se bo zaradi rešitve malega finančnega načrta izboljšal finančni položaj dežele, takoj vzeti v pretres vprašanje o podelitvi draginskih dokladov tako deželnim zastavljencem kakor učnim osebam na ljudskih in meščanskih šolah in podelitev izvršiti v lastnem delokrogu, ako ne bo sklepal o zadevi deželni zbor. Deželnemu knjigovodstvu se naroča, izdelati predpise za izvedenje časovnega avanziranja deželnih uradnikov na podlagi določil službene pragmatike državnih uradnikov.

—š— Iz Arveže nam poročajo: Viničar S. Kapun je svojega otroka siloma odstranil iz šole, ko je moral le-ta zaradi kazni po šoli sedeti. Zaradi prestopka žaljenja uradne časti je bil oče obsojen na 14 dni poostrejenega zapor.

—š— Naseljeniško delo Südmarke v Št. Ilju. Pod tem naslovom objavljajo nemško-nacionalni listi dolge članke o naseljeniškem delu Südmarke v Št. Ilju v Slovenskih goricah. Leta 1905. se je začelo v Št. Ilju naseljevanje protestantovskih Švabov. 40 družin s 300 osebami se je naselilo v Št. Ilju, 1500 oraloval zemlje je prešlo v nemške roke. Solnograški občni zbor Südmarke je leta 1912. sklenil, da se letno vrže od Südmarke po 100.000 K za naseljeniško delo v Št. Ilju in okolici. L. 1911. je Südmarka potrošila za Št. Ilj 20.000 K, leta 1912. 80.000 K in letos že nad 30.000 K. Lani in letos se je na novo naselilo 13 nemških familij iz Švabskega. Teh 13 družin šteje 64 glav; zemlja teh družin pa meri 230 orlaov. Članki končujejo z obljubo, da se bo Südmarka doslej še s podvojeno silo vrgla na to obmejno trdnjavo in jo hoče tekom časa zasedati. — 10 let že dela Südmarka v Št. Ilju, a ta ima še vključ temu slovenskega župana. Dozdaj še torej v tem oziru Südmarka nima dejanskega uspeha. Kako v moralnem oziru? Razmere med naseljenci so slabe. Naseljenci so večinoma pokvarjeni, sekajo gozdove in sadonosnike in uničujejo vinograde.

—š— Kaj smejo Nemci. Podružnice nemškega Schulvereina in Südmarke Hrastnik-Trbovlje so sklenile skupno obhajati proslavo v spomin nemške osvobodilne vojne s sodelovanjem hrastniškega pevskega in godbenega društva. V novih odborih so Franc Wiltchnigg, Jožef Gregoritsch, Anton Koschier in drugi nem-